

Веселина Антонова: „Демонтаж“ е една балканска история от края на XX век

Има още неизяснени факти, смята една от авторките на книгата за хлорните обгазявания в Русе

Нели ПИГУЛЕВА

Подзаглавието на вашата книга е "Една балканска история от края на XX век". Как стигнахте до този том, който обрнал уникални данни и документи?

- Тази книга се роди като научно продължение на филма "Шест жени", който направи нашият екип - авторите сме ние с главния редактор на БНТ-Север Детелина Каменова, режисьор е Владимир Кондов, а оператор Никола Тодоров. Когато пристъпихме към "Шест жени", вече имахме два сезона и успешни опита - документалните филми "Горите от равнината" и "Да съборим църква". Технологията беше ясна, макар и по-трудна от традиционната - поддъряхме хора, правехме проучвания, трупаме материал, намирахме детайли, с които после трудно се разделихме. Ограниченото време на филма е голямо предизвикателство за авторите - трябва да вместиш в определени минути най-доброто от съвместния материал. Но пък събрахме огромно количество информация, документи, интервюта, спомени, размисли. А една книга позволява да се включат повече материали, които са ценни с автентичността си.

- Към какво ще върнете русенци, които ще прочетат вашата книга?

- Ние добре знаем, че на прата, които още помнят кошмара от посинелите задушливи русенски утрини и следобеди, е потребно да прочетат истината. А тези, които са достатъчно и щастливо млади, за да не са чували за кошмарните термини "русенски бял дроб" или не могат да си представят как може на някого да се забравя да се пресели свободно в друг град, няма да е излишно да прочетат малко повече за един период от близката история и да поразсъждават по темата. В "Демонтаж" сме подредили събитията хронологично - първите сведения за "хлорния нашествие", първата и втората демонстрация, изложбата на художниците, демонстрацията на майките с колички, Русенския комитет. А текстите с гриф "За служебно ползване" се публикуват за първи път.

- В книгата има много спомени на реални личности...

- Да, публикуваме интервюта и спомени на организаторите - Цонка Букурова, Дора Бобева, Вира Георгиева, Стефка Монова, Евгения Келева, Албена Велкова, журналистите Любен Антонов, Пламен Атанасов, Йон Кочев, на художниците Миши Бешев, Пламен Монева, на преки участници в събитията.

- Това, което сте направили - да съберете и подредите толкова много факти и документи, е наистина колосален. Несъмнено зад тази книга стои неимоверен труд в

"Демонтаж" се нарича първата и единствена засега книга, подредила хронологията и аритмията на хлорните обгазявания на Русе и на протестите срещу тях. Авторите - историчката Веселина Антонова и журналистката Детелина Каменова - са извършили колосален труд, събирайки дума по дума, ред по ред и спомен по спомен документи и разкази на участници в събитията, дали живот на българското гражданско общество.

Уникалният труд, назован с многозначителното заглавие "Демонтаж", ще бъде представен във вторник, 28 октомври, от 18 ч в Клуба на дейците на културата. Книгата е издадена от русенското издателство "Авангард принт", което спечели субсидия в конкурсната сесия за общински културни проекти.

Представянето на "Демонтаж" в КДК ще мине във вид на "Среща след 20 години" и храбрите жени от "Паркстрой", излезли на първия протест пред Бялата сграда, художници, интелектуалци и всички, които са съпричастни към събитията от недалечното "обгазено" минало на Русе.

Какво всъщност представлява тази книга? За това разговарям с едната от авторките - изследователката на историята на Русе Веселина Антонова.

продължение на години.

- Когато се захем с филма

"Шест жени", искахме да из-

вадим от забравата онези ня-

колко жени, които тогава

казаха, че ще изведат русен-

ци на публичен протест и го

направиха. При това някол-

ко пъти, при това във време,

когато понятието "мирна де-

монстрация" беше равно-

силно на антидържавен акт.

Искахме също да открием

неоспорими доказателства

за отражението на отровите,

дишани от нас, върху здраве-

то ни. И въпреки че обгазя-

ването на Русе от комбината

"Верахим" в Гюргево бе те-

ма на 1-2 документални лен-

ти и на други тв форми, те не

отиваха по-далече от емо-

цията или вече известни след

1989 г. факти.

Започнахме да търсим же-

ните - тези, които поеха рис-

ка да защитят човешкото

право на въздух без отрови.

Колко просто звучи това се-

га! Но не и през 80-те години,

въпреки т.н. "перестройка",

въпреки демагогията, която

крепеше кухата същност на

социализма и неговата "ево-

люция" комунизма. Цонка,

Дора, Вира, Стефка, Албена

и Евгения... Така започна-

ме. Открихме и събрахме

много - във всеки случай до-

статъчно доказателства, че

раждането на гражданското

общество в България след 9

септември 1944г. започва

именно от Русе. Същевре-

менно една друга линия - за

влиянието на хлора върху

здравето на русенци, не е до-

край изяснена. Д-р Николи-

на Петрова, началник на от-

деление за новородени в АГ-

Русе през 1968-1989 г., обяс-

нява какви изследвания е

трябвало да бъдат заложи

и правени в продължение на

години, за да имаме сега неос-

порими факти, че хлорните

обгазявания са нанесли нео-

братими поражения не само

на възрастните, но и на след-

ващите поколения. Такова

изследване няма и досега.

- С други думи, темата

остава отворена?

- О, ние си даваме сметка,

че в тази история има още

много за дописване. Остана-

ха десетки, а може би стоти-

ци непочетени страници в

Архива на МВР. Каква е съ-

дбата на литературно дело "Еко-

логия" (над 700 страници!),

лучихме ясен отговор - дали е все още засекретено, или е унищожено. Всеки оперативен служител на МВР ежедневно е бил задължен да докладва за настроенятия сред населението. Възможно ли е да не е запазен нито ред от тази огромна информация? Дали пък целта не е помнещите да забравят, а младите да не я научат! Надяваме се бъдещите изследователи на най-новата българска история да имат повече късмет от нас!

- Филмът на вашия екип "Шест жени" получи авторитетно признание - през 2005 г. ви донесе голямата награда на фестивала "Осмата муза" в раздел "Телевизия". Пожелавам ви книгата да ви донесе още по-голям успех!

За филма "Шест жени" Веселина Антонова/вляво/ и Детелина Каменова получиха голямата награда на фестивал "Осма муза".
Снимка: Личен архив